

ЛИТЕРАТУРА:

1. Войтенко Т.В. Фіктивність шлюбу як підстава його недійсності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=282%3A160512-14&catid=43%3A3-0512&Itemid=47&lang=ru.
2. Кодекс про шлюб та сім'ю : Закон УРСР від 20 червня 1969 р. № 2006-VII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1969. – № 26. – Ст. 204.
3. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 21.12.2007 р. № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Ромовська З. В. Українське сімейне право : підручник для студ. вищ. навч. закл. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1657030944546/pravo/fiktivni_shlyubi#386
5. Семейное право Российской Федерации и иностранных государств: Основные институты / Н.И. Гайдаенко-Шер, О.Д. Грачев, В.В. Залесский и др.; под ред. В.В. Залесского. – М.: Юринформцентр, 2004. – 310 с.
6. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135.

Станчак Ольга Ігорівна

*студентка 3-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., ст. викладач Адаховська Н.С.*

ДОГОВІР ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Зміни, що відбуваються в державі приводять до змін та оновлення законодавства. Так, з прийняттям Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) чинне законодавство значно реформувалося. Зокрема, договір довічного утримання став однією з новел ЦК України 2003 року. Проблематика даного питання не викликає сумнівів своєї актуальності зважаючи на те, що даний договір в межах цивільного права є однією з форм здійснення права на достатній рівень життя. Тому існує об'єктивна необхідність удосконалення та конкретизації положень щодо правового регулювання даного договору, що у свою чергу забезпечить уникнення негативних наслідків на практиці. Дослідженням даного

питання займалося чимало вчених, зокрема: О.С. Йоффе, І.В. Несторова, В.А. Рибачок, В.Ю. Чуйкова, О.С. Яворська та ін.

Відповідно до ч. 1 ст. 744 ЦК України за договором довічного утримання (догляду) одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно.

При укладанні договору довічного утримання (догляду) сторонам варто уважно відноситися до формування його умов, оскільки ЦК України не тільки не регулює детально, але у визначених випадках навіть не дає орієнтирів для врегулювання взаємин сторін [1, с. 60].

Утримання та догляд можна визначити як істотні умови договору довічного утримання, які необхідно детально прописувати у тексті договору. Зазначаємо на неможливості на момент укладення договору оцінки обсягу утримання, що буде надаватися взамін набуття права власності на майно. Тобто за договором може бути оцінене лише майно, яке передається, а оцінити в грошовому еквіваленті розмір утримання неможливо. Це пояснюється тим, що за договором надаються не тільки матеріальні блага, а й особистий догляд набувача, що не піддається грошовій оцінці. Крім того, визначити час, протягом якого буде надаватися утримання, є неможливим, зважаючи на невизначений строк дії самого договору. Виходячи із викладеного, зазначаємо на алеаторному характері договору. Тому важливою є конкретизація у тексті договору усіх умов утримання (догляду), що дасть змогу унеможливити зловживання відчужувача як при ініціюванні розірвання договору, так і для впорядкування відносин сторін під час виконання договору.

Набувач відповідно до ст. 748 ЦК України стає власником майна, переданого йому за договором довічного утримання. Однак право власності набувача є дещо обмеженим до смерті відчужувача майна. Стаття 754 ЦК України зазначає, що набувач не має права до смерті відчужувача продавати, дарувати, міняти майно, передане за договором, укласти щодо нього договір застави, передавати у власність іншій особі. Протягом життя відчужувача на майно, передане набувачеві, не може бути звернене стягнення за зобов'язаннями набувача. Звідси вбачаємо, що законодавець встановлює так звані гарантії прав відчужувача перед недобросовісними набувачами.

Стаття 755 ЦК України визначає підстави припинення договору, а саме – розірвання за рішенням суду та припинення у зв'язку зі смертю відчужувача. При цьому наголошується на нерівноправному становищі сторін даного договору. На вимогу відчужувача або третьої сторони, на користь якої він був укладений, такий договір може бути розірваний лише у разі невиконання або неналежного

виконання набувачем своїх обов'язків, незалежно від його вини. Проте, законодавець не визначає конкретного переліку підстав щодо розірвання договору набувачем.

У випадку ініціювання розірвання договору відчужувачем або третьою особою, на користь якої укладено договір, має бути доведений факт невиконання або неналежного виконання умов договору набувачем. ЦК України встановлює досить негативні наслідки для набувача у випадку розірвання договору. Так, ч. 1 ст. 756 ЦК України встановлено, що у разі розірвання договору довічного утримання, у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням набувачем обов'язків за договором, відчужувач набуває право власності на майно, яке було ним передане, і має право вимагати його повернення. Витрати, зроблені набувачем на утримання та догляд відчужувача, не підлягають поверненню. Практика свідчить, що доволі легко довести факт невиконання договору набувачем, якщо у договорі не конкретизовані обсяг, вид, періодичність, вартість та інші кількісні показники, що характеризують власне утримання (догляд) [3, с. 131]. Тобто, набувач, здійснюючи утримання та догляд відчужувача тривалий період, витрачаючи свої кошти та час, в кінцевому результаті може «залишитися ні з чим». Тому, вважаємо, що права та інтереси набувача є практично не захищеними. Також саме про зловживання своїми правами не набувача, а відчужувача свідчить практика. Щодо уникнення так званих «кризових» наслідків для набувача, існують пропозиції передбачити можливість укладення додаткової угоди, яка б конкретизувала обов'язки набувача з надання утримування (догляду) [1, с. 61]. Зважаючи на викладене, дане твердження є досить обґрунтованим та, на нашу думку, потребує свого втілення у ЦК України.

Таким чином, не зважаючи на чимало досліджень договору довічного утримання, дане питання залишається не вирішеним. Вважаємо за необхідне, належним чином формалізувати положення ЦК України у напрямі захисту прав обох сторін договору довічного утримання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лаптош М.В., Куртакова А.О. Договір довічного утримання: питання теорії / М.В. Лаптош, А.О. Куртакова // Трипільська цивілізація. – 2012. – № 8 (11). – С. 58-62.
2. Яворська О.С. Розірвання договору довічного утримання (догляду) / О.С. Яворська // Університетські наукові записки. – 2014. – № 2 (50). – С. 130-136.